

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економічного аналізу
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
Аналіз бізнес процесів у підприємстві
(назва освітньої програми)

на тему: «Облік, аудит та аналіз грошових коштів підприємства
(на прикладі КП «Теплопостачання»)»
(назва теми)

Виконавець:

студентка факультету менеджменту,
обліку та інформаційних технологій
Аветисян Ж. А.

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

Кандидат економічних наук, доцент
Шевчук Н. С.

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку галузей економіки України характеризується кардинальними змінами в правовому, інформаційному, економічному середовищах. Такі процеси змінюють і традиційні цілі функціонування вітчизняних підприємств, що, відповідно, змінює інформаційне забезпечення щодо прийняття оптимальних управлінських рішень. У ефективному функціонуванні підприємства значна роль належить грошовим коштам та їх еквівалентам, якими воно володіє. Це спричиняє підвищену увагу до бухгалтерської обліку як основного джерела інформації про наявність та рух грошових коштів.

Необхідність в організації обліку, аудиту та економічного аналізу грошових потоків на підприємствах обумовлена існуванням практичних потреб фінансового управління, що стоять на рівні проблеми виживання окремих підприємств, галузей і виходу із кризового стану економічної системи в цілому.

Очевидно, що брак досвіду функціонування підприємств України в ринкових умовах, недостатнє вирішення проблеми управління їх грошовими потоками як в методологічному, так і в прикладному аспектах призводять до того, що у вітчизняній практиці аналізу руху коштів практично не береться до уваги. Це зумовлює ігнорування найбільш важливої – динамічної частини бізнесу і породжує низку серйозних проблем, пов'язаних з необґрунтованістю та хаотичністю управління і загостренням загальної проблеми не платежів. У зв'язку з цим тема роботи, в якій сформульовано теоретичні положення та розроблено практичні рекомендації щодо формування системи аналітичного забезпечення управління грошових потоків підприємств, є актуальною.

Мета дослідження. Метою магістерської роботи є узагальнення теоретико-методичних підходів щодо обліку, аудиту та аналізу грошових потоків для надання конкретних рекомендацій стосовно поліпшення ефективності господарювання на підприємстві.

Завдання дослідження:

- дослідити економічну суть грошових коштів та їх еквівалентів та окреслити їх місце і роль у структурі активів підприємства;
- визначити критерії класифікації грошових коштів та їх еквівалентів з метою забезпечення раціонального формування і повного використання інформації для прийняття ефективних управлінських рішень;
- вивчити особливості організації обліку грошових потоків та ведення автоматизації на аналізованому підприємстві
- проаналізувати ефективність управління грошовими потоками на цьому підприємстві;
- формулювати рекомендації для удосконалення організації обліку грошових потоків та поліпшення ефективності господарювання на

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є процес управління рухом грошових коштів підприємства.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є теоретичні та методичні проблеми, пов'язані з веденням обліку, аудиту та аналізу грошових

потоків на КП «Теплопостачання»

Методи дослідження. Для забезпечення досягнення поставленої мети в дипломній роботі використовувались такі методи економічних досліджень: теоретичного узагальнення, дедукції та індукції, аналогії, аналізу і синтезу.

Для розв'язання поставлених завдань у роботі використовувалися діалектичний метод пізнання, системний підхід та прийом порівняння – для здійснення критично-бібліографічного огляду літературних джерел; логічний – при побудові логіки й структури дипломної роботи; аналіз коефіцієнтів – для формування критеріїв оцінювання ефективності грошовими потоками підприємства; математичні прийоми, які використовуються за умов існування стохастичного зв'язку між результативним показником та факторами щодо обумовлюють його зміну (регресія) – для побудови моделі.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних учених, статті у фахових наукових виданнях, законодавчі та нормативні акти України, Кабінету Міністрів України, Правління Національного Банку України, офіційні статистичні дані, статистична та фінансова звітність підприємства.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього рівня магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (50-ти найменувань), та 15-ти додатків. Загальний обсяг роботи 94 сторінки. Основний зміст викладено на 80-ти сторінках. Робота містить 23 таблиці, 11 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні аспекти визначення грошових потоків підприємства як економічної категорії» досліджено економічну сутність грошових коштів та грошового потоку. Наведено класифікацію та основні функції грошових коштів підприємства. Розглянуто особливості обліку грошових коштів згідно Національних та Міжнародних стандартів фінансової звітності

У другому розділі «Практичні особливості обліку і аудиту грошових потоків підприємства на прикладі КП «Теплопостачання» вивчено діючу практику синтетичного та аналітичного обліку грошових коштів, наведено характеристику КП «Теплопостачання» та проаналізовано його фінансовий стан, винесені основні проблеми обліку та запропоновані напрямки їх вирішення. Розглянуто мету та основні напрями проведення внутрішнього аудиту

У третьому розділі «Фінансовий аналіз в системі управління грошовими потоками підприємства» проаналізовано динаміку, структуру та рух грошових коштів підприємства та ефективність їх використання. Проведено аналіз енергетичної галузі України, виявлені проблеми та надані рекомендації, щодо отриманої інформації. Побудована трендова модель та проведено прогнозний аналіз наявності грошових коштів на КП «Теплопостачання» на 2021-2022 рр. Виявлені проблеми та надані рекомендації щодо поліпшення роботи

підприємства.

ВИСНОВКИ

Грошові кошти є найбільш ліквідними активами. Вони присутні на початковому та кінцевому етапах облікового циклу, який включає придбання ресурсів, виробництво продукції, виконання робіт, надання послуг, а також їх продаж і отримання виручки.

Щодо поняття «грошові кошти», то більшість авторів трактують грошові кошти як активи підприємства (дехто з них наголошують на тому, що грошові кошти є найліквіднішими активами). Не можна не погодитися з даною думкою, оскільки дійсно вони можуть у будь-який момент часу бути використані для здійснення розрахунків, але вважаємо, що таке визначення не відображає повною мірою сутності досліджуваного поняття.

Поняття грошових коштів тісно пов'язане з поняттям грошових потоків. Грошовий потік – чиста сума грошей, фактично отримана фірмою в даний час.

Згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» зазначається, що «грошові кошти – це готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання».

Згідно МСФЗ 7 Грошові кошти – готівка, гроші на рахунках у банках до запитання. Еквіваленти грошових коштів – короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і характеризуються незначним ризиком коливань вартості.

При вивчення грошових коштів як економічної категорії, ми дійшли висновку, що існує 6 функції грошей: як міри вартості; ціна товару; засіб обігу; платіжна функція; засіб накопичення; світових грошей.

У процесі інтеграції України у світову спільноту активно проводиться гармонізація багатьох національних положень із міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. Фінансова звітність – це сукупність затверджених форм різнопланових звітів про фінансовий стан компанії за обраний звітний період і фінансових результатів операційної та позаопераційної діяльності компанії. Фінансова звітність може бути річна і проміжна, вона складається для оцінки діяльності підприємства, прийняття рішень про подальшу діяльність і надання відомостей про підприємство в контролюючі органи. Фінансова звітність підприємства включає: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал та примітки до звітів. Форми фінансової звітності підприємств і порядок їх заповнення встановлює Міністерство фінансів України.

Так як економіка різних країн дуже відрізняється одна від одної, тому дуже важливо для розвитку підприємств мати можливість уніфікувати свою звітність для того, щоб вона була доступною та зрозумілою для всіх користувачів даної інформації. Крім міжнародних та національних стандартів фінансової звітності існує американська система складання звітності – Загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку (Generally Accepted Accounting Principles, GAAP) – це стандарти бухгалтерського обліку, що застосовуються в США і деяких інших країнах. Національні стандарти США

мають аббревіатуру US GAAP. Зміст звіту про рух грошових коштів відповідно до GAAP-US в цілому аналогічний вимогам МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів».

Основним завданням Звіту про рух грошових коштів є відображення інформації про надходження та витрачання грошових коштів основного, інвестиційного та фінансового видів діяльності. Він дає змогу проаналізувати грошові потоки підприємства, визначити чистий рух грошових коштів, та на його основі можна розрахувати достатність грошового потоку для того, щоб вести свою діяльність самостійно, з мінімальним залученням позикового капіталу. Звіт складається з трьох основних розділів: рух коштів у результаті операційної діяльності, рух коштів у результаті інвестиційної діяльності, рух коштів у результаті фінансової діяльності.

Згідно НПСБО 1 підприємства мають змогу скласти Звіт двома способами: прямим та непрямим. Коли Звіт про рух грошових коштів складається за прямим методом, тоді використовується форма № 3, коли за непрямим – № 3-н.

Об'єктом вивчення в даній кваліфікаційній є комунальне підприємство «Теплопостачання» (далі – КП «ТМО», або КП «Теплопостачання»).

Для обліку грошових коштів та їх еквівалентів на підприємстві КП «Теплопостачання» використовують наступні рахунки: 30 «Готівка» – в національній валюті, 31 «Рахунки в банках» – в національній та в іноземній валюті). Касові операції, операції на рахунках в банку на КП «Теплопостачання» оформлюються документами, типові форми яких затверджені Мінстатом України за згодою НБУ і Мінфіном України.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» КП «Теплопостачання» складає і подає «Звіт про рух грошових коштів» (форма №3), який відображає вплив операційної, інвестиційної і фінансової діяльності підприємства на стан грошових коштів за певний звітний період і дозволяє пояснити зміну грошових коштів за цей період.

Інформація щодо грошово-розрахункових операцій формується у Балансі (Звіті про фінансовий стан) (ф.1), Звіті про рух грошових коштів (ф.3), Примітках до річної фінансової звітності (ф. 5). Баланс (Звіт про фінансовий стан) надає дані про грошові кошти і їх еквіваленти, дебіторську заборгованість, довгострокові і поточні зобов'язання, забезпечення майбутніх витрат і платежів. Звіт про рух грошових коштів інформує про стан грошових коштів від фінансової, операційної та інвестиційної діяльності. У Примітках до річної фінансової звітності відображають додаткову інформацію про грошові кошти – в розділі VI; дебіторську заборгованість – в розділі IX.

Проведення аудиту руху грошових коштів є важливою складовою аудиторської перевірки фінансового стану підприємства. Відповідно проводиться детальна перевірка ведення грошових коштів та їх еквівалентів в касі та на поточному рахунку в банках.

За допомогою аудиту можливо попередити зловживання з боку осіб, які мають доступ до здійснення готівкових і безготівкових операцій, підвищити рівень контролю за збереженням грошових коштів, перевірити правильність відображення в обліку операцій з грошовими кошами, та донести достовірну інформацію про стан грошових коштів до користувачів, що обов'язково попередить застосування штрафних санкцій до підприємства. Дотримання всіх правил ведення господарських операцій з грошовими коштами та їх еквівалентами у майбутньому призведе до стабільного фінансового стану підприємства, що зумовить високу прибутковість.

До наявних облікових проблем стосовно руху та наявності грошових коштів на КП «Теплопостачання» слід віднести:

- правильне їх відображення у фінансовій звітності;
- організацію контролю над процесом збереження та використання грошових коштів;
- оптимізацію надходжень і виплат готівки та формування інформаційної бази даних для аналізу отриманих і втрачених вигод від проведених заходів;
- повноту та своєчасність відображення в системі обліку рух грошових коштів.

Після проведення аудиту на КП «Теплопостачання» були виявлені наступні помилки:

- відсутні договори про матеріальну відповідальність з робітниками;
- виявлені неспівпаданя сум в звітності КП «Теплопостачання» з даними первинних документів;
- знайдені помилки при відображенні господарських операціях;
- виявлені математичні помилки при розрахунку показників;
- неспівпаданя суми контракту та суми банківського переказу по деяким контрагентам; відсутнє призначення платежу на деяких переказах;
- невірно розрахований податок на прибуток.

На основі тест оцінки внутрішнього контролю на КП «Теплопостачання» нами було виявлено, що відділ внутрішнього контролю працює не належним чином.

У серпні 2017 р. Кабінет Міністрів України (КМУ) прийняв «Енергетичну стратегію України на період до 2035 р.» (ЕСУ 2035), головною метою якої є задоволення «потреб суспільства та економіки в паливно-енергетичних ресурсах у технічно надійний та безпечний, економічно ефективний та екологічно прийнятний спосіб для гарантування життєдіяльності суспільства». Відповідно до стратегії, реформа енергетичного сектору є ключовою для досягнення 4 цілей політики: енергоефективність, безпека, конкурентоспроможність та поглиблення інтеграції в енергетичний простір ЄС. В ширшому розумінні, сталий розвиток енергетичного сектору визначено в ЕСУ 2035 ключовим кроком на шляху до відновлення та зростання економіки України.

Реформа енергетичного сектору є одним із головних пріоритетів України та одним із ключових об'єктів уваги міжнародної спільноти. Уряд має на меті реформувати енергетичний сектор з метою вдосконалення енергетичного комплексу України до сутнісно та якісно нового рівня розвитку, його гармонізації з правилами та стандартами ЄС, лібералізації та формування справжніх ринків природного газу та електроенергії з прозорим та конкурентним ціноутворенням й ефективним захистом малозахищених категорій споживачів. Упродовж усього періоду незалежності України енергетична сфера залишається найбільш уразливим сегментом економіки.

Успішне функціонування КП «Теплопостачання» в умовах ринкової економіки неможливе без аналізу його діяльності. Відсутність економічного аналізу або формальне його проведення на підприємствах пов'язані, насамперед зі зниженням зацікавленості у його результатах. Метою аналізу грошових потоків підприємства є оцінка здатності підприємства генерувати грошові кошти в розмірі і в строки, необхідні для здійснення планових витрат, сприяння ефективному управлінню грошовими потоками підприємства.

Аналіз грошових потоків проводиться за підприємством у цілому, а також у розрізі основних видів господарської діяльності.

Основні завдання аналізу грошових потоків: оцінка стану грошових коштів та грошового потоку за показниками їх обсягів, структури та динаміки загалом і у розрізі видів діяльності підприємства; з'ясування структури джерел надходжень грошових коштів; вивчення структури напрямів витрачання грошових коштів; дослідження взаємозв'язку динаміки показників діяльності та грошових коштів; виявлення рівня достатності грошових коштів, необхідних для нормального функціонування підприємства; вивчення факторів, що зумовили вплив на зміну залишків і обсяги руху грошових коштів; визначення ефективності їх використання загалом і за результатами операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; прогнозування надходження і витрачання грошових коштів за обсягом і в часі для забезпечення поточної і перспективної здатності підприємства виконувати свої обов'язки щодо розрахунків з контрагентами, виплати дивідендів та інших платежів; виявлення потреби в додатковому залученні грошових коштів; з'ясування причин відмінностей між чистими доходами підприємства та пов'язаними з ними надходженнями і платежами тощо.

Проаналізувавши структуру, склад та динаміку грошових потоків на КП «Теплопостачання» за 2017-2019 рр. можна зробити висновок, у звітному році чистий рух коштів зменшився на 49480 тис.грн, Сума надходжень і видатків у 2019 році зменшилась, порівняно з 2017 роком. В структурі надходжень від різних видів діяльності надходження від операційної діяльності, які складають 100 % всіх надходжень.

У розрізі аналізу надходжень від інших видів діяльності, а саме інвестиційної та фінансової діяльності, можна сказати, що на КП «ТМО» вони відсутні. Протилежна тенденція спостерігається під час аналізу видатків

від різних видів діяльності. У 2017 році сума видатків від операційної діяльності склала 2365590 тис. грн, а у 2019 році їх сума зменшилась пропорційно зменшенню суми надходжень. При аналізі видатків від інших видів діяльності можна сказати, що їх суми теж зменшилися за період 2017 та 2019 рр.

Стрімкий занепад відбувся у період 2018 року, коли сума видатків значно превалювала над сумою надходжень. Результатом цього відбулося зменшення чистого грошового потоку до негативного значення, а саме, у 2018 році він склав -48478 тис. грн. Але, у 2019 році на КП «ТМО» відбувся ріст надходжень, що дало змогу вивести суму чистого грошового потоку до +1002 тис. грн значення.

Порівнюючи надходження та видатки від основної діяльності в звітному році й попередньому, можна побачити, що підприємство зменшило рівень видатків, але, разом із тим, зменшило рівень надходжень. Ми вважаємо доцільним, порекомендувати КП «ТМО» переглянути статті витрат від операційної діяльності, можливо проаналізувати статтю постійних витрат, що дасть змогу ще знизити собівартість продукції й принесе підприємству більше вигід, так надходження та витрачання від операційної діяльності – це основа функціонування підприємства.

Проаналізувавши дані таблиці ефективності використання грошових коштів на підприємстві можна сказати, що гроші використовуються досить не ефективно. Так, коефіцієнт достатності чистого грошового потоку показує, що у 2018 році було недостатньо грошових коштів для покриття своїх витрат, а у звітному році цей показник поліпшився, а саме на КП «ТМО» не має витрат, пов'язаних з фінансовою діяльністю і спостерігається тенденція до збільшення позитивного чистого грошового потоку. Також спостерігається погіршення коефіцієнта участі грошових активів в оборотному капіталі – рівень участі грошових коштів у сукупному оборотному капіталі знизився з 0,3% до 0,0006%.

Із розрахунків бачимо, що досліджуване підприємство не здатне покривати необхідні витрати грошових коштів позитивними грошовими потоками в повному обсязі як у попередньому періоді, так і у звітному. Коефіцієнт ефективності грошового потоку має тенденцію до збільшення, але залишається на недопустимо низькому рівні як у попередньому році, так і у звітному – 0,028 та 0,001 відповідно.

Таким чином, підприємству можна порекомендувати нарощувати суму грошових коштів від операційної діяльності для підвищення показників ефективності їх використання. На КП «ТМО» відсутні надходження від фінансової та інвестиційної діяльності, а витрачання по цим видам діяльності зростають. Ми вважаємо доцільним, порекомендувати підприємству нарощувати доходи від інших видів діяльності та зменшувати витрачання від основного виду діяльності.

Аналіз таблиці складу, структури та динаміки грошових коштів на КП «Теплопостачання» за 2017-2019 рр. показав, що у структурі грошового потоку 100% займають кошти на рахунках в банку. Так, у 2017 році, загальна

сума коштів склала 52200 тис. грн, а вже у 2018 році, сума грошових коштів зменшилась, і склала 2904 тис. грн, а в 2019 році сума збільшилась та склала 3906 тис. грн.

Аналіз структури надходжень грошових коштів та витрат за видами діяльності КП «Теплопостачання» за 2019 рік показав, що 99% усіх грошей приносить операційна діяльність. Це дуже добре, так як підприємство повинно отримувати головний дохід від своєї діяльності по КВЕД, тобто від основного роду заняття. Це значить, що підприємство конкурентноспроможне, їх продукція продається на ринку, вона потрібна, та люди користуються єю. Те, що на КП «ТМО» не має доходу від фінансової та інвестиційної діяльності говорить про те, що підприємство не брало довгострокових позик, тобто, йому достатньо власних сил, коштів, потужностей й можливостей для фінансування своєї роботи самостійно.

Для того, щоб зробити детальний аналіз грошових коштів та їх еквівалентів та здійснити прогноз на 2021-2022 рр., побудуємо трендову модель показника грошових коштів за даними 2013-2020 рр. (Рис. 3.6) Аналізуючи значення коефіцієнтів кореляції та апроксимації різних моделей, доходимо висновку, що доцільно відібрати поліноміальну трендову модель. Для того, щоб коефіцієнт детермінації був близько до 1 довелося поставити 5 ступінь, тому отримана трендова модель досить точно відображає сформовану тенденцію, тому її можна використовувати для аналізу та прогнозу.

Якщо збережеться тенденція, яка слалася у 2014-2020 рр. зміни суми грошових коштів та їх еквівалентів, то можна очікувати, що в 2021 році їх вартість зросте та складе 20423,2 тис. грн, а у 2022 році – 40811, 5 тис. грн.

Це результати моделі, побудованої на основі даних, але, як ми говорили раніше, КП «Теплопостачання» іноді отримує кредити банків, проводить політику по раціональному користуванню дебіторською заборгованості в наслідок чого, на підприємстві може змінюватися сума грошових коштів, яка не залежить від операцій, пов'язаних з операційною діяльністю.